

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кременецький ботанічний сад
Кременецька обласна гуманітарна педагогічна академія ім. Т. Шевченка
Представництво ОеАД (Австрійської служби академічного обміну) у Львові
Університет Природничий в Любліні (Польща)
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Вінницький національний аграрний університет
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Національний лісотехнічний університет України (м. Львів)
Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства НУБіП
України

**ІНТРОДУКЦІЯ РОСЛИН НА ВОЛИНО-ПОДІЛЛІ: НАУКА, ОСВІТА,
МИСТЕЦТВО ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТУ, ВИРОБНИЦТВО**

Матеріали

міжнародної науково-практичної конференції
(17-18 травня 2018 р., Тернопіль)

Тернопіль

2018

УДК 581(477)
ББК 581.68
І-73

Редакційна колегія:

В. М. Черняк, доктор біологічних наук, професор, (відповідальний редактор)
О. М. Петровський, кандидат істор.н., доцент, (голова орг комітету)
В. П. Кучерявий, доктор сільськогосподарських наук, професор
С. І. Кузнецов, доктор біологічних наук, професор
І. М. Вітенко, кандидат геогр.наук, доцент
Анджей Возняк, доктор габілітований, професор
М. І. Сорока, доктор біологічних наук, професор
Г. Г. Гриник, доктор сільськогосподарських наук, професор
М. М. Барановський, доктор сільськогосподарських наук, професор
Г. Т. Гревцова, доктор біологічних наук, професор
М. М. Барна, доктор біологічних наук, професор
В. П. Патица, доктор біологічних наук, професор, академік НААН
С. В. Пида, доктор сільськогосподарських наук, професор
В. М. Прокопчук, кандидат біологічних наук, доцент
А. М. Ліснічук, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник
Н. І. Цицюра, кандидат біологічних наук, доцент
Л. П. Казімірова, кандидат біологічних наук, доцент
В. П. Коломійчук, кандидат біологічних наук, доцент

Затверджено до друку

Науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 3 від 25 квітня 2018 р.)

Макет та коп'ютерна верстка: *О.Р. Олексюк, Г.І. Смерека*

Інтродукція рослин на Волино-Поділлі: наука, освіта, мистецтво формування ландшафту, виробництво: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., (Тернопіль, 17-18 травня, 2018 р.) [ред.кол. : В.Черняк (відп.ред.) та ін.] ; Тернопільський ОКІППО. – Тернопіль: Вид. центр ТОКІППО, 2018 –314 с.

ISBN

У матеріалах збірника розкриті історичні аспекти інтродукції рослин на Волино-Поділлі, сучасний стан осередків культивування рослин, озеленення населених місць, збереження рослин в умовах *ex situ*, *in situ*, *in vivo*, екології та охорони природних екосистем, освітні аспекти облаштування культурних ландшафтів.

Тези надруковані з максимальним збереженням авторської редакції

© Автори тез і статей

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ternopil Regional Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education
Kremenets Botanical Garden
Kremenets Taras Shevchenko Regional Humanitarian Pedagogical Academy
OaES Agency (Austrian Academic Exchange Service) in Lviv
Lublin Natural Sciences University (Poland)
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Vinnitsa National Agrarian University
State Ecology Academy of Postgraduate Education and Management
Ukrainian National Forestry University (Lviv)
Education and Research Institute of Forestry and Park Gardening

**PLANT INTRODUCTION IN VOLYN-PODILLYA: SCIENCE, EDUCATION,
ART OF LANDSCAPES FORMATION, PRODUCTION**

Materials

of International Scientific and Practical conference
(May 17-18, 2018, Ternopil)

Ternopil
2018

УДК 581(477)
ББК 581.68
I-73

Editorial board

V. M. Cherniak (editor-in-chief), O. M. Petrovskyi, V. P. Kucheriavyi, S. I. Kuznetsov, I. M. Vitenko, Andrzej Wozniak, M. I. Soroka, H. H. Hrynyk, M. M. Baranovskyi, H. T. Hrevtsova, M. M. Barna, V. P. Patyka, S. V. Pyda, V. M. Prokopchuk, A. M. Lisnichuk, N. I. Tsytsiura, L. P. Kazymirova, V. P. Kolomiichuk.

Is confirmed to publishing

by Scientific and Methodological council of Ternopil Regional Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Report number № 3 від 25 april 2018 року)

Model and computer imposition: *O. R. Oleksiuk, G. I. Smereka*

Plant introduction in Volyn-Podillya: science, education, art of landscapes formation, production: materials of International Scientific and Practical conference, (17-18 May 2018, Ternopil) [Edit. board: V. Cherniak (the chief) and others.] ; Ternopil RCIPPE. – Ternopil: Publ. center T RCIPPE, 2018 –308 p.

ISBN

The book deals with the scientific achievements in the sphere of biology, building and reconstruction of botanical gardens and dendroparks, antropogenic transformation, ecology and protection of national ecosystems, physiology and biology of plants, introduction, the usage of kinds and forms of plants in landscape building.

The theses have been published according to the author's texts

© Authors of theses and articles

СЕКЦІЯ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОСЕРЕДКІВ КУЛЬТИВУВАННЯ РОСЛИН. ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ

УДК 581.95:[58:069.29:378.4(477.84)ТНПУ

Барна М. М., докт.біол.наук, професор,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

Барна Л.С., канд.пед.наук, доцент,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

e-mail: barna@chem-bio.com.ua

ІНТРОДУКЦІЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ РОСЛИН У ВНУТРІШНІЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ДВОРИК ДЕНДРАРІО ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Інтродукція рослин (лат. *introdúctio* – впровадження і *plánta* – рослина; лат. *introdúctio plántarum*) – впровадження видів або сортів рослин у місцевості, де вони раніше не зростали. Першими інтродукційними центрами в Україні були ботанічні сади, дендрологічні парки, дендрарії (арборетуми), парки тощо.

Упродовж багатьох десятиліть в Україні інтродуковано та акліматизовано сотні рослин, у т. ч. і деревних: аморфа кущова (*Amórpha frutícosa* L.), гіркокаштан звичайний (*Aésculus híppocástanum* L.), горіх грецький (*Júglans régia* L.), горіх маньчжурський (*Júglans mandschúrica* Maxim.), горіх сірий (*Júglans sínerea* L.), горіх чорний (*Júglans nígra* L.), дуб болотний (*Qúercus palústris* Moench), карагана деревоподібна (*Carágana arboréscens* Lam.), робінія звичайна (*Róbinia pseudoacácia* L.) та багато ін.

До інтродукційних центрів України належить дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, про який описано в монографії : Барна М. М., Барна Л. С. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду. — Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2017. — 240 с.: іл.

Внутрішній рекреаційний дворик — це невід’ємна складова частина дендрарію. За проектом озеленення території навколо головного навчально-адміністративного корпусу створення внутрішнього рекреаційного дворику було заплановано на осінь 1977 р., оскільки до здачі в експлуатацію головного корпусу (7 листопада 1977 р.) протилежна фасаду його частина знаходилась на завершальному етапі упорядкування: вирівнювання території, закладення фонтану тощо. Лише після здачі в експлуатацію головного навчально-

**СУЧАСНИЙ СТАН ОСЕРЕДКІВ КУЛЬТИВУВАННЯ РОСЛИН. ОЗЕЛЕНЕННЯ
НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ**

адміністративного корпусу та перебазування в нього навчально-матеріальної бази двох факультетів: природничого та факультету фізичного виховання, викладачі кафедри ботаніки разом із студентами природничого факультету приступили до впорядкування території та посадки дерев і кущів у внутрішньому рекреаційному дворику.

Доцільно зазначити, що у внутрішньому рекреаційному дворику в процесі упорядкування його території та озеленення були висаджені дерева та кущі (табл. 1).

Таблиця 1

**Видовий і кількісний перелік дерев і кущів внутрішнього
рекреаційного дворику**

/п	Українська назва виду, форми	Латинська назва виду, форми	Кількість особ ин
	2	3	4
а) дерева - Голонасінні			
.	Гінкго дволопатеве	<i>Ginkgo biloba</i> L.	2
.	Кипарисовик горохоплодий	<i>Chamaecyparis pisifera</i> Sieb. et Zucc.	1
.	Кипарисовик горохоплодий, форма периста срібляста	<i>Chamaecyparis pisifera</i> Sieb. et Zucc., v. « <i>Plumosa</i> <i>argentea</i> »	4
.	Кипарисовик Лавсона	<i>Chamaecyparis</i> <i>Lawsoniana</i> Parl.	1
.	Туя східна (Плоскогілочник східний, біота східна)	<i>Thuja orientalis</i> L., <i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco, <i>Biota orientalis</i> Endl.	1
.	Тис ягідний, т. європейський, або негний- дерево	<i>Taxus baccata</i> L.	6
.	Туя західна, форма колоноподібна	<i>Thuja occidentalis</i> L., v. « <i>Columna</i> »	7
.	Ялівець звичайний	<i>Juniperus communis</i> L.	7
б) кущі - Голонасінні			
.	Ялівець козацький	<i>Juniperus sabina</i> L.	2
в) дерева – Квіткові			
0.	Магнолія кобус	<i>Magnolia kobus</i> DC.	1

**СУЧАСНИЙ СТАН ОСЕРЕДКІВ КУЛЬТИВУВАННЯ РОСЛИН. ОЗЕЛЕНЕННЯ
НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ**

1.	Магнолія обернено- яйцеподібна	<i>Mágnolia obóvata</i> Thunb.	1
г) кущі – Квіткові			
2.	Самшит вічнозелений	<i>Búxus sempérvirens</i> L.	58
3.	Спірея середня	<i>Spírea média</i> Schmidt.	1
4.	Шипшина собача	<i>Rósa cánina</i> L.	1
д) – деревні та трав'янисті рослини, занесені до Червоної книги України. Рослинний світ (2009)			
5.	Тис ягідний	<i>Táxus báccata</i> L.	6
6.	Горицвіт весняний	<i>Adónis vérnalis</i> L.	2
7.	Лілія лісова	<i>Lílium mártagon</i> L.	10
8.	Сон великий	<i>Pulsatílla grándis</i> Wend.	4

Отже, проведена інтродукція рослин, які занесені до «Червоної книги України. Рослинний світ» (2009), зокрема, тиса ягідного (*Táxus báccata* L.) у 1977 р., горицвіта весняного (*Adónis vérnalis* L.), лілії лісової (*Lílium mártagon* L.) та сна великого (*Pulsatílla grándis* Wend.) у 2015—2017 рр., у внутрішній рекреаційний дворик дозволила збільшити кількісний і якісний склад рослин, що ростуть на території дендрарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Це засвідчило можливість інтродукції видів червонокнижних рослин на території, де вони раніше не росли.

Структурний підрозділ дендрарію — внутрішній рекреаційний дворик є окрасою території Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Висаджені у 1977 р. дерева та кущі, які розрослися, створюють еколого-естетичний куток, який використовується з навчально-виховною метою (лабораторні, практичні заняття, проведення навчальної практики з ботаніки, декоративної дендрології) студентів хіміко-біологічного і географічного факультетів та факультету мистецтв.

Окрім того внутрішній рекреаційний дворик є місцем відпочинку студентів, що навчаються в головному навчально-адміністративному корпусі університету та дозволяє формувати в них естетичне сприйняття природи, що оточує нас.

ГОСПОДАРСТВА

Яцкевич А.Ю. ІСТОРІЯ ІНТРОДУКЦІЇ ВИДІВ РОДУ ACER L. SECTION PALMATA RAH. В УКРАЇНІ 42

Секція 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОСЕРЕДКІВ КУЛЬТИВУВАННЯ РОСЛИН. ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ 45

Барна М. М., Барна Л.С. ІНТРОДУКЦІЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ РОСЛИН У ВНУТРІШНІЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ДВОРИК ДЕНДРАРІО ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА 45

Бойко Т.О., Дементьєва О.І. ПРОБЛЕМИ ПІДБОРУ АСОРТИМЕНТУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В М. ХЕРСОН 48

Бонюк З. Г., Коломієць Т. В. ІНТРОДУКЦІЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ РОДУ SPIRAEA L. (ROSACEAE JUSS.) 50

Ванзар О.М., Романюк В.В., Козак С.Т. ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕНДРОФЛОРИ ТА ОЦІНКА СТІЙКОСТІ ЗАЛІЩИЦЬКОГО ПАРКУ 53

Гатальська Н.В. ПАРКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧАСТИНА ОБ'ЄКТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ 54

Клименко А.В. МИС „ЧАЙКА”: ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ, СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОПОЗИЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ 57

Казімірова Л.П. РОЛЬ БОТАНІЧНОГО САДУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН У ЦЕНТРАЛЬНОМУ ПОДІЛІ 61

Коджебаш А.В., Коджебаш А.П. СУЧАСНИЙ СТАН ПАРКУ С.ПІКІВЕЦЬ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ 65

Коломійчук В.П. ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕНДРОФЛОРИ БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ АЗОВСЬКОГО МОРЯ В МЕЖАХ УКРАЇНИ 67

Кубінська Л.А. ЛІКАРСЬКІ ВЛАСТИВОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ З РОДИНИ ROSACEAE У КОЛЕКЦІЙНОМУ ФОНДІ КРЕМЕНЕЦЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ 70

Кучерявий В.С. ФОРМОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ТУЇ ЗАХІДНОЇ В ОЗЕЛЕНЕННІ М. ЛЬВОВА 73

Наукове видання

**ІНТРОДУКЦІЯ РОСЛИН НА ВОЛИНО-ПОДІЛЛІ: НАУКА, ОСВІТА,
МИСТЕЦТВО ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТУ, ВИРОБНИЦТВО**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
(17-18 травня 2018 р., Тернопіль)**

Макет та коп'ютерна верстка: *О.Р. Олексюк, Г.І. Смерека*